

บทที่ 2

งานศึกษาที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเรื่อง “การต่อสู้เรียกร้องสิทธิของคนในพื้นที่แย่งยึดโดยรัฐ: กรณีพื้นที่แก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรีและพื้นที่หนองตาแต้ม จังหวัดประจวบคีรีขันธ์” ทั้งนี้มีงานศึกษาที่เกี่ยวข้องซึ่งสามารถนำเสนอ ได้ดังนี้ 1) สถานภาพองค์ความรู้เกี่ยวกับปัญหาการลิดรอนสิทธิจากการแย่งยึดพื้นที่โดยรัฐ เพื่อชี้ให้เห็นช่องว่างทางองค์ความรู้ที่ยังดำรงอยู่ โดยเฉพาะจากแนวทางการศึกษาที่ไม่ใช่แง่มุมการเวนคืนที่ดินตามกฎหมาย ซึ่งเป็นการศึกษาในมิติที่นอกเหนือกฎหมาย 2) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่แก่งกระจานและหนองตาแต้ม จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง (literature review) ยังมีไม่เท่าทันต่อสถานการณ์ปัจจุบัน (outdated) และไม่เพียงพอต่อการทำความเข้าใจปัญหาที่มีความซับซ้อน 3) กรอบแนวคิดทฤษฎี ซึ่งงานชิ้นนี้พยายามถักทอโมโนทัศน์จำนวน 2 ประการ ได้แก่ การแย่งยึดที่ดิน (land grabbing) และอาวุธของผู้อ่อนแอ (weapons of the weak) มาใช้ในการทำความเข้าใจปรากฏการณ์การแย่งยึดที่ดินในกรณีแก่งกระจานและหนองตาแต้ม ตลอดจนแนวทางการต่อสู้ของชาวบ้านในพื้นที่ดังกล่าว

งานศึกษาที่เกี่ยวข้องสามารถนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

2.1. การลิดรอนสิทธิจากการเวนคืนพื้นที่

ในบริบทของประเทศไทยงานวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องใกล้เคียงมักปรากฏในการศึกษาเรื่อง “การเวนคืน” ที่ดิน ทั้งนี้งานส่วนใหญ่มีกล่าวถึงประเด็นดังกล่าวในทางการศึกษาด้วยทฤษฎีกฎหมายเป็นหลัก งานศึกษาในแนวทางนี้ซึ่งมีการศึกษาในช่วงเวลาร่วมสมัย เช่น รุ่งนภา อิศรมงคล (2544) นัยนา เกิดวิชัย (2549) และ เอมอิสสร่า จันเกษม (2549)

ในงานของรุ่งนภา อิศรมงคล (2544) ได้ทำการศึกษาการเวนคืนที่ดินของรัฐ เพื่อการใช้ประโยชน์โดยหน่วยงานของรัฐและรัฐวิสาหกิจ โดยอธิบายความหมายการเวนคืนที่ดิน ในทางแง่มุมทางกฎหมาย ตามพระราชบัญญัติการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ.2530 รุ่งนภาชี้ให้เห็นว่าการเวนคืนที่ดิน ในกรณีที่เรียกว่า “การเวนคืนแดนแห่งกรรมสิทธิ์” เป็นการเข้าไปใช้ประโยชน์และครอบครองอย่างถาวรของหน่วยงานของรัฐ แต่ในขณะเดียวกันเป็นการจำกัดสิทธิของผู้ที่อาศัยครอบครองอยู่ก่อน อย่างไรก็ตาม ปัญหาจากการเวนคืนดังกล่าวปรากฏในลักษณะที่ว่า กฎหมายไม่ได้มีบทบัญญัติไว้โดยตรง จึงส่งผลให้หน่วยงานของรัฐหน่วยงานต่างๆ มีแนวทางปฏิบัติแตกต่างกันออกไป มีการใช้กฎหมายจารีตประเพณี หรือมีการอนุโลมนำเอาบทบัญญัติเรื่องอื่นมาใช้ประกอบการพิจารณา ซึ่งก่อให้เกิดความไม่เป็นเอกภาพในการพิจารณาแก้ไขปัญหาเรื่องพิพาท

การกำหนดค่าทดแทน และการดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรม แม้ว่างานของรຸ່งนภาจะเป็นประโยชน์อย่างมากในการทำความเข้าใจนิยาม องค์ประกอบของการเวนคืนที่ดินของรัฐ ตลอดจนชี้ให้เห็นถึงปัญหาในเชิงกฎหมายที่ดำรงอยู่ เช่น ความไม่เป็นเอกภาพของหน่วยงานของรัฐจำนวนมาก และการไม่มีบทบัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวข้องอย่างชัดเจนในหลายมิติ อย่างไรก็ตาม รຸ່งนภายังไม่ได้ทำการวิเคราะห์ถึงแง่มุมทางการเมือง ซึ่งคำนึงถึงความยุติธรรมที่ไม่ปรากฏตามบทบัญญัติของกฎหมาย

นัยนา เกิดวิชัย (2549) เป็นงานที่มีการกล่าวถึงอย่างมากและมีคุณภาพต่อการศึกษาร່องการเวนคืนที่ดินของรัฐไทย จากแง่มุมทางกฎหมาย นัยนาทำการศึกษารการใช้ประโยชน์ของหน่วยงานของรัฐในที่ดินที่มีการเวนคืน นอกจากนี้ นัยนายังชี้ให้เห็นว่าการเวนคืนที่ดินของรัฐไทยมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องหลายฉบับ และมีการเวนคืนที่ดินหลายประเภท โดยกฎหมายที่กำหนดหลักการที่สำคัญในการเวนคืน ได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ และพระราชบัญญัติเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ อย่างไรก็ตาม นัยนามีข้อค้นพบคล้ายคลึงกับรຸ່งนภา (2544) ที่ว่ากฎหมายเหล่านี้มีบทบัญญัติซึ่งกำหนด หลักเกณฑ์ที่ไม่สอดคล้องกันอย่างเป็นระบบหลายประการ ทำให้เกิดการลักลั่นและข้อขัดแย้งเกี่ยวกับการเวนคืนที่ดินและก่อให้เกิดผลกระทบในเรื่องการรับรองสิทธิในทรัพย์สินของประชาชนด้วย นัยนายังพบด้วยว่า หน่วยงานของรัฐทั้งสองแห่งที่ศึกษาไม่ได้ใช้ประโยชน์จากที่ดินที่เวนคืนจากประชาชนภายในกำหนดระยะเวลาตามกฎหมาย และไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในกฎหมาย ในแง่นี้จึงเป็นการส่งผลให้เกิดการกระทบสิทธิและเสีสิทธิของประชาชน

งานศึกษาในแนวทางนี้อีกชิ้นหนึ่งคือ เอ็มอิสสร่า จันท์เกษม (2549) งานศึกษานี้มีคุณภาพในการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางและวิธีการกำหนดค่าทดแทนการเวนคืนที่ดิน อย่างไรก็ตามในการศึกษาการเวนคืนที่ดินของรัฐจากแง่มุมทางกฎหมายดังที่ปรากฏในแง่มุมกระแสหลัก โดยเฉพาะในประเด็นเกี่ยวกับการกำหนดแนวทางการชดใช้ค่าเสียหาย กระบวนการยุติธรรมที่เกี่ยวข้อง และการใช้ประโยชน์ในที่ดินที่มีการเวนคืนนั้นของรัฐ แต่ทว่าไม่ได้พิจารณาถึง “ต้นทุน” ประการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับอัตลักษณ์ของผู้คนที่อาศัยอยู่ในที่ดินมาก่อน ซึ่งเป็นต้นทุนที่ไม่สามารถคำนวณเป็นตัวเลข

กล่าวได้ว่า งานศึกษาที่ปรากฏในกลุ่มนี้ยังไม่สามารถเติมเต็มช่องว่างทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง ด้วยเหตุผลที่สำคัญอย่างน้อย 2 ประการได้แก่

ประการแรก งานในกลุ่มนี้มักเป็นการศึกษาการเวนคืนและประเด็นที่เกี่ยวข้องกับตัวบทกฎหมายเท่านั้น แต่ยังไม่พิจารณาที่มาและสาเหตุของปัญหาจากมิติอื่นๆ นอกเหนือจากประเด็นทางกฎหมาย และละเลยการแสวงหาแนวทางแก้ไขปัญหาในทางการเมือง ซึ่งคำนึงถึงความ

ยุคธรรม ที่อยู่นอกเหนือจากตัวบทกฎหมายด้วย ยิ่งไปกว่านั้น ควรกล่าวด้วยว่างานเหล่านี้ไม่อาจจะมองเห็นว่าตัวกฎหมายเองอาจจะเป็นที่มาและสาเหตุประการหนึ่งของปัญหาได้ ดังนั้นการแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วยกฎหมายเพียงลำพังอาจจะมีแนวโน้มในการสร้างให้ปัญหาลูกกลามบานปลายยิ่งขึ้น

ประการที่สอง หากพิจารณาในแง่ของช่วงเวลาแล้ว งานวิจัยที่ปรากฏในแนวทางนี้ ผ่านเวลาไปช่วงหนึ่งแล้ว ก่อให้เกิดความไม่เท่าทันต่อสถานการณ์ (outdated) และความเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองที่เกิดขึ้น ในแง่นี้จึงสามารถอธิบายความซับซ้อนและความรุนแรงที่เปลี่ยนแปลงและปรากฏขึ้นใหม่ในเวลาพร้อมสมัยได้

2.2. งานวิจัยเกี่ยวกับพื้นที่แก่งกระจานและหนองตาแต่ม

จากการค้นคว้าวิจัยเอกสาร โดยในการค้นคว้างานศึกษาที่เกี่ยวข้องใช้คำสืบค้น “แก่งกระจาน” และ “หนองตาแต่ม” ตามลำดับ พบว่างานวิชาการที่เกี่ยวข้องใกล้เคียงในการศึกษากฎหมายแก่งกระจาน มีจำนวนทั้งสิ้น 13 รายการ จากขอครมรายการที่ปรากฏทั้งสิ้นจำนวน 138 รายการ ขณะที่กรณีการลิดรอนสิทธิของคนในหนองตาแต่มยังไม่ปรากฏงานวิชาการขนาดยาวเลย

จากการค้นคว้าพบว่าในงานวิจัยที่เกี่ยวกับกรณีแก่งกระจานนั้น พบว่าส่วนมากงานวิจัยที่ปรากฏจะเกี่ยวกับมิติอื่น โดยเฉพาะด้านการท่องเที่ยว เช่น รัชมงคล ทองหล่อและคณะ (2562) เรื่อง การใช้นวัตกรรมมีส่วนร่วมทางสังคมในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษาชุมชนบ้านถ้ำเสือ อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี งานในกลุ่มนี้มีรายละเอียดประเด็นทางการเมืองและมุ่งศึกษาในประเด็นอื่น เช่น การศึกษาทางด้านสัตวศาสตร์ ซึ่งเป็นงานที่มุ่งศึกษาวิถีชีวิตของสัตว์ป่า หรือการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการดำรงอยู่ของคนกับสัตว์ เช่น วิกานดา ใหม่เพยและแหลมไทย อาษานอก (2561) เรื่อง “ความเป็นไปได้ในการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อบรรเทาความขัดแย้งระหว่างคนกับช้างบริเวณพื้นที่อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน” หรืองานศึกษาของสุรศักดิ์ จำรัสการและฉัตรวิญญ์ องค์กรสิง (2561) ซึ่งทำการศึกษาพื้นที่ทับลาน จังหวัดเพชรบุรี เป็นต้น

กล่าวได้ว่า งานกลุ่มนี้มุ่งศึกษาธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และสัตว์ป่าเป็นหลัก และยังไม่ให้ความสนใจในมิติอื่นๆ โดยเฉพาะในมิติที่เกี่ยวกับการเมืองมากนัก ทั้งนี้แม้ว่าจะมีงานศึกษาที่พิจารณาได้ว่ามีความใกล้เคียง เช่น งานศึกษาของสุรศักดิ์ จำรัสการและฉัตรวิญญ์ องค์กรสิง (2561) เรื่องการบริหารจัดการผลประโยชน์ทับซ้อนของอุทยานแห่งชาติทับลานและแก่งกระจานในเชิงของยุทธศาสตร์และการนำไปปฏิบัติ จะพบว่างานชิ้นนี้มีวัตถุประสงค์ศึกษาวิจัยได้แก่ เพื่อศึกษานโยบายของภาครัฐที่มีผลกระทบต่อการบริหารจัดการการใช้ประโยชน์ในที่ดินระหว่างรัฐกับประชาชนในพื้นที่อุทยานแห่งชาติทับลานและอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน โดยผลการวิจัย พบว่าปัจจัยทางด้านนโยบายของภาครัฐมีผลกระทบต่อการบริหารจัดการการใช้ประโยชน์ในที่ดิน

ระหว่างรัฐกับประชาชนในพื้นที่อุทยานแห่งชาติทับลานและอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานภายใต้การกำหนดนโยบายสาธารณะที่เกี่ยวข้องกับประชาชน นอกจากนี้ยังชี้ให้เห็นด้วยว่า “หากรัฐถืออำนาจในการออกกฎหมายจากบนลงล่างโดยไม่มีการรับฟังเสียงของประชาชนจึงก่อให้เกิดข้อพิพาทเพื่อแย่งชิงพื้นที่ขึ้น” งานชิ้นนี้เป็นการสำรวจทัศนคติของผู้ที่เดินทางไปเที่ยวในพื้นที่เป็นหลัก และเป็นการเน้นศึกษาด้านการท่องเที่ยว และยังละเลยการอธิบายความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ซึ่งปะทุขึ้นอย่างซับซ้อนและรุนแรงในรอบทศวรรษล่าสุด

งานศึกษาที่มีความเกี่ยวข้องที่สุดชิ้นหนึ่งคือ ทินมณี พิมพ์ศรี (2560) เรื่อง “นิติเศรษฐศาสตร์ว่าด้วยการประเมินมูลค่าของการอพยพชุมชนออกจากพื้นที่อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี: กรณีศึกษาชุมชนชาวกะเหรี่ยงบ้านใจแผ่นดิน - บ้านบางกลอยบนตามคำพิพากษาของศาลปกครองกลางคดีหมายเลขแดงที่ ส.660/2559” งานชิ้นนี้ให้แง่มุมทางกฎหมายและเศรษฐศาสตร์ โดยอธิบายแง่มุมสำคัญเกี่ยวกับ “การประเมินมูลค่า” ของการอพยพย้ายถิ่นชาวกะเหรี่ยงบริเวณพื้นที่แก่งกระจาน โดยผู้เขียนใช้การวิเคราะห์ข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย และเสนอข้อมูลการประเมินมูลค่าของโครงการทางด้านเศรษฐศาสตร์ที่ให้ชุมชนชาวกะเหรี่ยง เพื่ออพยพไปอยู่ในพื้นที่ของรัฐตามที่จัดสรรไว้ พร้อมกับเสนอข้อถกเถียงว่า การอาศัยอยู่ในพื้นที่ตามที่รัฐจัดสรรไว้ของคนกะเหรี่ยง เป็นมาตรการที่เหมาะสม และ “ก่อให้เกิดความคุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์และได้รับผลประโยชน์ทางเศรษฐศาสตร์ทางอ้อม คือ

- 1) ความสมบูรณ์และความหลากหลายทางชีวภาพของพื้นที่ อนาคตอาจได้รับการแต่งตั้งเป็นมรดกโลกทางธรรมชาติ
- 2) การท่องเที่ยวสามารถสร้างรายได้ต่อธุรกิจเครือข่ายของชุมชนชาวกะเหรี่ยง
- 3) การส่งเสริมและอนุรักษ์วัฒนธรรมของชุมชนชาวกะเหรี่ยง
- 4) ชุมชนชาวกะเหรี่ยงจะได้รับสวัสดิการอย่างถูกต้องและที่ดีขึ้น ทั้งนี้จะสามารถลดปัญหาความขัดแย้งระหว่างทั้งสองฝ่ายและเป็นพื้นที่นารองต่อการปฏิบัติต่อพื้นที่อื่นได้” อย่างไรก็ตามงานชิ้นนี้นับว่าน่าสนทนาและถกเถียงในทางวิชาการ เพราะนอกจากผู้ศึกษาจะไม่ลงพื้นที่ศึกษาแล้ว ยังมีแนวโน้มมองประเด็นปัญหาผ่านข้อกฎหมายและตัวเลขทางเศรษฐกิจ โดยไม่เปิดรับฟังเสียงความต้องการที่แท้จริงของผู้คนอีกด้วย

ในแง่ที่กล่าวโดยรวมแล้วงานในกลุ่มนี้ยังมีช่องว่างทางวิชาการสำคัญ 2 ประการ ได้แก่ ประการที่แรก งานศึกษาเหล่านี้มักศึกษาหน่วยศึกษาด้านธุรกิจการท่องเที่ยวหรือตัวเลขการพัฒนาทางเศรษฐกิจ งานในกลุ่มนี้ยังมองจังหวัดเพชรบุรีและประจวบคีรีขันธ์ในแง่มุมการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นแง่มุมกระแสหลัก โดยละเลยพื้นที่ห่างไกล และพื้นที่ชายขอบ (marginalized areas) ภายในจังหวัด และไม่ได้ให้ความสำคัญต่อผลกระทบต่อกลุ่มคนตัวเล็กตัวน้อย ซึ่งอยู่ใน

พื้นที่ห่างไกลและพื้นที่ชายขอบของจังหวัดและของประเทศ ซึ่งเป็นเสมือนการไม่เปิดพื้นที่ให้กับ “เสียง” ของคนที่ถูกลิดรอนสิทธิเหล่านั้นแต่อย่างใด ในแง่นี้จึงยังส่งผลให้เรื่องราวของคนที่ถูกพรากสิทธิเหล่านั้นถูกละเลย

ประการที่สอง ยังไม่มีงานศึกษาชี้ให้เห็นที่อธิบายการเวนคืนที่ดินของพื้นที่แก่งกระจาน และพื้นที่หนองตาแต้ม ในฐานะที่ไม่ใช่การเวนคืน แต่เป็น “การแย่งยึด” (grabbing) ซึ่งการใช้กรอบแนวคิดนี้เป็นกรอบแนวคิดที่มีความสำคัญ แต่ยังไม่ได้ถูกหยิบยกมาอธิบายเกี่ยวกับกรณีศึกษาทั้ง 2 โดยกรอบแนวคิดนี้ นับว่ามีความสำคัญเนื่องจากการชี้ชวนให้วิเคราะห์ถึงความซับซ้อนที่ดำรงอยู่มากกว่าสิ่งที่ปรากฏตามข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายเท่านั้น นอกจากนี้ ยังเปิดพื้นที่ให้กับเสียงของคนกลุ่มต่างๆ ซึ่งต่างแตกต่างจากรัฐและทุน ให้เข้าสู่การพิจารณาได้ด้วย

2.3. กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากช่องว่างทางวิชาการทั้งในทางผู้คน พื้นที่ และวิธีการศึกษา ดังที่กล่าวไป งานวิจัยนี้ศึกษาโดยใช้กรอบแนวคิดในการวิจัย (conceptual framework) โดยการผสมผสานถักทอแนวคิดทฤษฎีจำนวน 2 แนวคิดทฤษฎีได้แก่ แนวคิด “การแย่งยึดธรรมชาติ” (green grabbing) และแนวคิด “อาวุธของผู้อ่อนแอ” (weapons of the weak) โดยสามารถนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

2.3.1. มโนทัศน์การแย่งยึด

แนวคิด “การแย่งยึด” (grabbing) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง “การแย่งยึดโดยอ้างการอนุรักษ์ทรัพยากรสิ่งแวดล้อม” (green grabbing) เป็นมโนทัศน์ที่ปรากฏในงานวรรณกรรมต่างประเทศ ซึ่งปรากฏขึ้นในศตวรรษที่ 21 และมีความสำคัญในการทำความเข้าใจความขัดแย้งเกี่ยวกับทรัพยากรสิ่งแวดล้อม กลุ่มนักวิชาการที่มีความสำคัญที่สุดในด้านนี้ ได้แก่ เจมส์ แฟร์เฮด (James Fairhead), เมลิสซา ลีช (Melissa Leach) และไออัน สคูเนส (Ian Scoones) ได้ให้ความหมายการแย่งยึดทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมว่า หมายถึง “การยึดเอา (appropriation) ที่ดินและทรัพยากรเพื่อเป้าหมายทางด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งกระบวนการนี้เป็นกระบวนการที่กำลังปรากฏตัวขึ้นและมีนัยสำคัญอย่างลึกซึ้ง การถือเอามีนัยหมายถึง การโอนกรรมสิทธิ์ (ownership transferring) การใช้ประโยชน์ (use) และการควบคุม (control) ทรัพยากรสิ่งแวดล้อม ซึ่งครั้งหนึ่งเป็นของสาธารณะหรือส่วนบุคคล จากคนจนหรือคนทุกคนรวมถึงคนจน ไปสู่ผู้ที่มีอำนาจ” (Fairhead et al., 2012:238)

ในแง่นี้ มโนทัศน์การแย่งยึดทรัพยากรสิ่งแวดล้อมจึงเป็นมโนทัศน์ที่พยายามชี้ชวนให้ทำการศึกษา ให้ความสำคัญ และเปิดเผยให้เห็น “กระบวนการ ความสัมพันธ์ และความขัดแย้ง” เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยในการวิเคราะห์ดังกล่าวหัวใจสำคัญอยู่ที่กลุ่มคนที่

ได้รับผลกระทบ โดยเฉพาะกลุ่มคนชายขอบ (marginalized people) หรือกลุ่มคนตัวเล็กตัวน้อย กลุ่มคนที่มีสถานะรอง (subaltern) กลุ่มคนที่เสียเปรียบ และกลุ่มคนที่ถูกเบียดขับโดยอำนาจ การแย่งยึดทรัพยากรสิ่งแวดล้อมถือเป็นแนวคิด ซึ่งต่อยอดมาจากประวัติศาสตร์อาณานิคม (colonialism) และอาณานิคมใหม่ (neocolonialism) ในการสร้างความแปลกแยก (alienation) ในนามการรักษาสิ่งแวดล้อม ไม่ว่าจะเป็นสวนสาธารณะ พื้นที่ป่าสงวน “เพื่อยับยั้งการการทำลาย” สิ่งแวดล้อมของพื้นที่พื้นถิ่น ในขณะที่แว่นแคว้นแนวคิดเรื่องการแย่งยึดทรัพยากรสิ่งแวดล้อมนี้ ยังเกี่ยวข้องกับ “การให้มูลค่า” (valuation) “การทำให้กลายเป็นสินค้า” (commodification) และ “การขายธรรมชาติ” (nature for sale) อันเกี่ยวพันกับตัวแสดงและเครือข่ายจำนวนมากมาย เช่น นักธุรกิจ นักเคลื่อนไหวทางสิ่งแวดล้อม บริษัทท่องเที่ยว และผู้บริโภคน เป็นต้น

นอกจากนี้ แนวคิดเรื่องการแย่งยึดทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมยังเป็นการเปิดแง่มุม ความเชื่อมโยงระหว่างการศึกษาธรรมชาติในเชิงวิพากษ์ (critical studies of nature) กับการศึกษา สังคมกสิกรรมในเชิงวิพากษ์ (critical agrarian studies) เข้าด้วยกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้าง คุญูปการในแง่ที่ว่า การแย่งยึดทรัพยากรสิ่งแวดล้อมนั้นอาจจะหมายถึง “การยึดเอา” (appropriation) ในรูปแบบใหม่ จุดมุ่งเน้นหลักของการศึกษาแนวทางนี้คือการพิจารณาชุดคำถามที่ สำคัญ เช่น การเคลื่อนไหวหมุนเวียนของทุนทางทรัพยากรสิ่งแวดล้อม (green capital) เผยตัวและ กำหนดเป็นการเวนคืนได้อย่างไรและเมื่อไหร่? โดยผ่านพลวัตทางการเมืองและวาทกรรมอะไร? มี นัยยะและผลกระทบต่อระบบนิเวศ (ecosystem) ภูมิทัศน์ (landscape) ความเป็นอยู่อย่างไร (livelihood) ? ใครได้ประโยชน์และใครเสียประโยชน์ ตลอดจนความสัมพันธ์ทางกสิกรรมและ สังคม (agrarian social relations) สิทธิ และสิทธิอำนาจถูกสร้างขึ้นได้อย่างไรและเพื่อ ผลประโยชน์ของใคร? [เน้น โดยผู้เขียน] นอกจากนี้แง่มุมของการแย่งยึดทรัพยากรธรรมชาติ (green grabbing) ที่เชื่อมโยงกับสิ่งแวดล้อมซึ่งสามารถนำมาศึกษาวิเคราะห์เรื่องป่าแล้ว แนวคิดการแย่งยึด ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมได้รับการพัฒนาให้มีความเฉพาะมากยิ่งขึ้น ซึ่งในขณะเดียวกันเป็นการ ขยายองค์ความรู้เพิ่มเติมยิ่งขึ้น

การแย่งยึดสีน้ำเงิน (Blue Grabbing) การแย่งยึดที่สำคัญที่มีการขยายองค์ความรู้จากการ แย่งยึดทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น แต่ก็มีเฉพาะเจาะจงมาก ขึ้นด้วย การแย่งยึดอีกประการหนึ่งที่เป็นปรากฏการณ์ที่สำคัญคือ “การแย่งยึดสีน้ำเงิน” (blue grabbing) ในงานของเบนจามินเซนและบริซสัน (Benjaminsen and Bryceson) ซึ่งให้เห็นว่าแท้จริง แล้วยังมีการแย่งยึดอีกลักษณะหนึ่งที่เรียกว่า การแย่งยึดสีน้ำเงินซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น “การแย่งยึด พื้นที่ทางทะเล” หรือ “การแย่งยึดพื้นที่โดยการอ้างการอนุรักษ์ทางทะเล” โดยยกตัวอย่างกรณีของ แทนซาเนีย ในประเทศแทนซาเนีย ซึ่งมีพื้นที่ชายฝั่งขนาดยาวถึง 800 กิโลเมตร นอกจากนี้

แทนชาเนี่ยยังมี “ความหลากหลายทางชีวภาพ” (biodiversity) ทางทะเลสูงที่สุดในแอฟริกา ตะวันออกและฝั่งมหาสมุทรอินเดียตะวันตกด้วย ดังที่ปรากฏจากปะการัง ป่าโกงกาง สาหร่ายทะเล และทรัพยากรทางทะเลอื่นๆ โดยปลาจากทะเลนั้นคิดเป็นถึงร้อยละ 95 ของปลาที่จับได้ใน แทนชาเนี่ยทั้งหมด เบนจามินเซนและบริชตัน ได้ชี้ให้เห็นว่าในกรณีชายฝั่งและท้องทะเลนั้นมีทั้ง ความเหมือนและความแตกต่างจากการแย่งยึดสิทธิเขยวบนพื้นดิน

ในแง่ความเหมือนคือ การแย่งยึดสิทธิเขยวและการแย่งยึดสินน้ำเงินก่อให้เกิดการพรากสิทธิ ของผู้คนในพื้นที่เช่นเดียวกัน โดยการแย่งยึดสินน้ำเงินก่อให้เกิดการพรากกรรมสิทธิ์ (dispossession) ของผู้คนในกรณีชายฝั่งและท้องทะเล (coastal and marine context) โดยการพรากกรรมสิทธิ์ ดังกล่าวถูกควยใช้ประโยชน์จากตัวแสดงอื่นที่มีอำนาจมากกว่า เช่น ข้าราชการซึ่งได้รับประโยชน์ จากการแสวงหาค่าเช่าทางเศรษฐกิจโดยใช้ตำแหน่งและอำนาจหน้าที่ บริษัทเอกชนซึ่งได้รับ ผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (ecotourism) หรือกลุ่มองค์กรพัฒนาเอกชนด้านการ อนุรักษ์ (big conservation organization) ซึ่งได้รับงบประมาณจาก “บช่วยเหลือในการพัฒนา” (Benjaminsen and Bryceson, 2012:340) ขณะที่ ในแง่ความแตกต่างคือ การสร้างเส้นแบ่ง (demarcation) และความแตกต่าง (distinction) ของพื้นที่ที่มีความไม่ชัดเจนและมีความพัวเลือนมาก ขึ้น นอกจากนี้ “ความรู้ทางด้านนิเวศวิทยา” (ecological knowledge) และ “ความเข้าใจทางสังคม” (social understanding) ระหว่างพื้นที่สิทธิเขยวและพื้นที่สินน้ำเงินนั้นเป็นคนละชนิดกัน โดยกรรมสิทธิ์ ส่วนรวมของชุมชนตามประเพณี (customary communal ownership) และสิทธิและหน้าที่ตาม ประเพณีในกรณีการแย่งยึดสินน้ำเงินนั้นมักไม่ได้รับการสนใจ ไม่ได้รับการยอมรับ และไม่ได้รับการ ปฏิบัติอย่างเคารพจากรัฐ เนื่องจากเส้นแบ่งที่ “พัวเลือน” ของชายฝั่งและท้องทะเล ซึ่งมีความพัว เลือนมากกว่าเส้นทางทรัพยากรธรรมชาติบนพื้นดิน ในปัจจุบันด้วยความคลุมเครือนี้มีกระบวนการ บังคับกีดกันผู้คนไม่ให้เข้าใช้ทรัพยากรทางทะเล ซึ่งมีทั้งการใช้ระบบรักษาความปลอดภัย การปิด ล้อมพื้นที่ หรือการใช้ความรุนแรง เช่น การใช้ระเบิดไดนาไมต์ บนพื้นที่ซึ่งเดิมเป็นของส่วนร่วม เบนจามินเซนและบริชตัน ยังพบว่า ดังนั้นในพื้นที่เหล่านี้จึงมีการกำหนดกฎหมายและนโยบายที่ เกี่ยวข้องเพื่อแก้ไขปัญหา เช่น กฎหมายการทำประมง ค.ศ.1970 และพื้นที่อนุรักษ์ทางทะเลจำนวน อย่างน้อย 7 แห่ง ซึ่งมีระเบียบ การจัดพื้นที่ (zoning) และการจัดการพื้นที่ที่เข้ามาเกี่ยวข้อง (Benjaminsen and Bryceson, 2012: 349)

นอกจากนี้ เบนจามินเซนและบริชตัน ยังชี้ให้เห็นว่า การโจมตีว่าทรัพยากรธรรมชาตินั้น หายไป (depletion of resources) และระบบทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมโทรมนั้น (degradation of ecosystems) ในฐานะที่เป็นผลมาจากการการเก็บเกี่ยวผลประโยชน์ของคนในพื้นที่ มีหลักฐานมา สนับสนุนเชิงประจักษ์น้อย การอ้างความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมสามารถถูกใช้ในการลิดรอน

สิทธิของคนในพื้นที่ได้ นอกจากนี้ งานชิ้นนี้ยังชี้ว่ามีความเชื่อมโยงกัน หรือการพึ่งพาระหว่างกัน ระหว่างผู้คนที่อยู่ในพื้นที่แย่งยึด โดยที่ดินกับ ผู้นำที่มาจากการเลือกตั้งมากกว่า ผู้นำที่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้ง (Benjaminsen and Bryceson, 2012: 344-345)

การแย่งยึดที่ดิน (land grabbing) นักวิชาการจำนวนหนึ่งซึ่งได้ทำการพัฒนาต่อยอดแนวความคิดนี้มาใช้ในการอธิบาย การแย่งยึดธรรมชาติอีกประเภทหนึ่งโดยเฉพาะ ซึ่งได้แก่ “การแย่งยึดที่ดิน” (land grabbing) โดยแนวทางการศึกษานี้เริ่มต้นจากข้อถกเถียงของกลุ่มองค์กรพัฒนาเอกชน (non-governmental organizations – NGOs) นักกิจกรรม และสถาบันด้านการพัฒนา ซึ่งพยายามกระตุ้นให้สาธารณชนหันมาให้ความสนใจเกี่ยวกับสิ่งที่พวกเขามองว่าเป็น “ความท้าทายที่เชื่อมโยงกันขนาดใหญ่และเร่งด่วน” (Schoenberger et al., 2017: 698) โดยทั้งนี้ประเด็นที่สำคัญในการศึกษาการแย่งยึดที่ดินคือ การพยายามพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างการสร้างอาณาเขตของรัฐ (state territorialization) การแปรเปลี่ยนทางด้านเกษตรกรรม (agrarian transformation) การดูแลเอาทรัพยากร (resource extraction) และการสร้างตัวตนทางด้านอัตลักษณ์และชาติพันธุ์ (ethnic and indigenous identification) ตลอดจนการสร้างสิ่งที่เรียกว่า “ความซับซ้อนให้กับการอภิบาลและการปกครองสิ่งแวดล้อม” (non-linearization of environmental governance and governmentalities) (Schoenberger et al., 2017: 697-698)

แนวคิดการแย่งยึดที่ดินนี้เปิดพื้นที่ให้กับการศึกษาการเมืองเรื่องธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างหลากหลาย แนวความคิดนี้นำเสนอความเชื่อมโยงถึงสิ่งที่เรียกว่า “การเหมารวมมาตรฐาน” (standardized package) ซึ่งมีองค์ประกอบ 3 ประการ ได้แก่ การแย่งยึดที่ดินระดับโลก การแย่งยึดที่ดินระดับประเทศ และการแย่งยึดที่ดินระดับปัจเจกบุคคล (Schoenberger et al., 2017: 698) เนื่องจากปัญหาการแย่งยึดที่ดินนั้นปรากฏทั้งในระดับโลก และมีความรุนแรงในภูมิภาคต่างๆ ในซีกโลกใต้ เช่น ในภูมิภาคอเมริกาใต้ ภูมิภาคแอฟริกาพื้นที่ตอนใต้ทะเลทรายซาฮารา และโดยเฉพาะอย่างยิ่งในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้นั้น กล่าวได้ว่า “ยังมีการศึกษาและนำเสนอ น้อยอย่างน่าประหลาดใจ” (surprisingly underrepresented) (Schoenberger et al., 2017: 699) ดังนั้น ในแง่มุมนี้ จึงกล่าวได้ว่าการแย่งยึดที่ดินจึงเป็นเรื่องที่สำคัญที่ต้องมีการศึกษาเพิ่มมากขึ้น

มโนทัศน์เรื่องการแย่งยึดซึ่งรวมทั้งป่า และที่ดิน นับว่ามีความสำคัญในปัจจุบัน ในช่วงเวลาที่ทั่วโลกเกิดปรากฏการณ์ที่เรียกว่า “ระบบสิ่งแวดล้อมเพื่อการขาย” (ecosystem for sale) หรือการทำให้สิ่งแวดล้อมกลายเป็นสินค้าหรือการเวนคืนในนามของ “ความยั่งยืน” (sustainability) “การรักษา” (preservation) และ “มูลค่าสิ่งแวดล้อม” (green values) เพิ่มจำนวนขึ้นอย่างมาก (Fairhead et al., 2012: 238-240) แนวคิดเรื่องการแย่งยึดจึงเป็นประโยชน์อย่างมากต่อการศึกษาวิจัยนี้ นอกจากนี้ ยังไม่มีงานศึกษาชิ้นไหนที่นำเอามโนทัศน์การแย่งยึดทรัพยากรสิ่งแวดล้อมมาใช้ในการ

การศึกษาและวิเคราะห์กรณีแก่กระงานและกรณีหนองตาเต็ม อีกทั้งกล่าวได้ว่าในปัจจุบันสถานการณ์และปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ดังกล่าวมีความเปลี่ยนแปลงไปอย่างมากและซับซ้อนขึ้นอย่างสูง ซึ่งส่งผลกระทบต่อตามมาแก่ผู้ที่อยู่อาศัยในพื้นที่ ดังนั้นแนวคิดการแย่งยึดทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจึงนับว่าเกี่ยวข้องและเป็นประโยชน์อย่างมากในการทำความเข้าใจปรากฏการณ์ทางการเมืองดังกล่าว

2.3.2. มโนทัศน์อาวุธของผู้อ่อนแอ

งานวิจัยชิ้นนี้ไม่ได้มองว่ากลุ่มผู้คนที่ได้รับผลกระทบจากการถูกแย่งยึดที่ดินไม่ได้ทำการต่อต้านขัดขืน (resistance) หรือไร้ความรู้สึกนึกคิดข้อเรียกร้อง หรือไม่มีการต่อสู้ (struggle) ใดๆ กล่าวในทางทฤษฎีงานวิจัยชิ้นนี้เชื่อว่ากลุ่มคนซึ่งอาจจะเรียกได้ว่ากลุ่มคนชายขอบเหล่านี้มี “ความเป็นตัวการ” (sense of agency) ของตนเอง ทั้งนี้แม้ว่าการต่อต้านขัดขืน การเรียกร้อง หรือการต่อสู้กระทำได้อย่างจำกัดภายใต้อำนาจรัฐที่กดทับอย่างมหาศาล โดยการต่อต้านขัดขืนการเรียกร้อง หรือการต่อสู้นี้อาจจะมีขนาดเล็ก สังกะสีได้ยาก และอยู่นอกเหนือจากความสนใจของคนทั่วไป หรือไม่เป็นที่รับรู้ของสังคม (subterranean terrain) ซึ่งต้องอาศัยความพยายามในการศึกษา

ในแง่ในงานวิจัยชิ้นนี้ได้ประโยชน์จากแนวคิด “อาวุธของผู้อ่อนแอ” (weapons of the weak) จากการศึกษากรอบแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับคนตัวเล็กตัวน้อยของเจมส์ ซี สก็อต (James C. Scott) ซึ่งได้แสดงให้เห็นอย่างน่าตื่นตาตื่นใจว่าจุดเน้นสำคัญในการศึกษาเกี่ยวกับคนผู้อ่อนแอกว่าเหล่านี้ไม่ได้อยู่ที่การเมืองในลักษณะ “ขนานใหญ่” (large-scaled) ในลักษณะการต่อต้านขัดขืน การเรียกร้อง หรือการต่อสู้ที่มีขนาดใหญ่โตมโหฬาร เช่น “การปฏิวัติ” (revolution) “การกบฏ” (rebellion) หรือ “การจลาจล” (riot) เท่านั้น หากแต่อยู่ในการต่อต้านขัดขืน การเรียกร้อง และการต่อสู้ ใน “การเมืองในชีวิตประจำวัน” (everyday politics) (Scott, 1985)

เบเนดิกท์ เคิร์กวเลียต (Benedict Kerkvliet) นักวิชาการที่มีความสำคัญอีกคนหนึ่งซึ่งสนับสนุนแนวทางการศึกษานี้ ได้วิพากษ์วิจารณ์และชี้ให้เห็นถึงข้อจำกัดของสิ่งที่เขาเรียกว่า “การเมืองกระแสหลัก” (conventional approach) ว่าเป็นการเมืองที่ยึดเอารัฐเป็นศูนย์กลาง (state-centrism) ในทัศนะของเขาแล้ว นัยของการเมืองกระแสหลักนั้นมักให้ความสำคัญต่อการเมืองแบบทางการ (formal politics) เป็นหลัก ดังที่เขาได้แสดงทัศนะว่า “นัย (ของการเมืองกระแสหลัก) คือการเมืองถูกจำกัดไว้เพียงประเภทกว้างๆ...ได้แก่กิจกรรมซึ่งได้รับสิทธิอำนาจจากรัฐ เช่น การเลือกตั้ง กระบวนการและขั้นตอนทางกฎหมายของปัจเจกบุคคลและองค์การ กิจกรรมเหล่านี้กระทำเพื่อสร้างอิทธิพลต่อรัฐบาล เพื่อกดดันให้นำมาสู่การปฏิบัติเชิงนโยบาย” (Kerkvliet, 2009) กรอบการวิเคราะห์ของการเมืองกระแสหลักที่เป็นทางการนี้ ทำให้ผู้ศึกษาการเมืองมองข้ามปรากฏการณ์ทางการเมืองจำนวนมาก ซึ่งอยู่ในพื้นที่ “ในระหว่าง” (in-between space) ซึ่งไม่ใช่

แง่มุมที่เป็นทางการ หากแต่มีลักษณะที่เป็นการเมืองที่ไม่เป็นทางการ โดยเฉพาะการเมืองในชีวิตประจำวัน

การเมืองในชีวิตประจำวันเป็นการเมืองซึ่งอยู่นอกจากแง่มุมการเมืองกระแสหลัก และไม่ได้จำกัดอยู่เฉพาะการเมืองทางการเมืองเท่านั้น การเมืองในชีวิตประจำวันนี้ไม่ได้สนใจเฉพาะการกำหนดนโยบาย ในสถาบันทางการเมืองต่างๆ อย่างรัฐสภา พรรคการเมือง หรือกฎหมายรัฐธรรมนูญเป็นหลัก หากแต่การเมืองในชีวิตประจำวันเปิดเผยให้เห็นว่า การเมืองอยู่กับชีวิตคนธรรมดาสามัญ ชาวบ้าน ในหมู่บ้าน และเกิดขึ้นใน “วาระธรรมดา” โดยปราศจาก “ความสลักสำคัญ” หรือ “การมีพิธีรีตอง” ทั้งนี้ประเด็นสำคัญที่ กรอบแนวคิดการเมืองในชีวิตประจำวันให้ความสำคัญคือ การปะทะ ประสาน ต่อรอง หรือต่อสู้ในการควบคุม และจัดสรรทรัพยากร ตลอดจนการตัดสินใจในชีวิตประจำวัน

การทำความเข้าใจการต่อต้านชัดเจน การเรียกร้อง การต่อรอง หรือการต่อสู้ จึงมิได้จำกัดอยู่ที่นิยามการเมืองกระแสหลักหรือการเมืองแบบทางการเมือง หรือไม่ได้หมายถึงต่อต้านชัดเจน การเรียกร้อง หรือการต่อสู้กับคณะบุคคลผู้ใช้อำนาจปกครองหรือกดขี่คนอีกกลุ่ม ในแง่มุมด้วย “อำนาจดิบ” (brute force) เท่านั้น หากแต่ยังรวมถึงการต่อต้านชัดเจน การเรียกร้อง หรือต่อสู้การพยายามรักษาและดำรงไว้ซึ่งอำนาจนั้น โดยการสร้างให้อำนาจเป็น “ธรรมชาติ” (natural) แบบเนียน ผ่านสรรพสิ่งธรรมดาสามัญ ตั้งแต่จารีต วัฒนธรรม ค่านิยม อุดมการณ์ หรือแม้แต่ความเข้าใจในอดีตหนึ่งในประดิษฐกรรมที่สำคัญในที่นี้คือ “การผลิตสร้างความรู้” (knowledge production) ที่สร้างและผลิตซ้ำความรู้เกี่ยวกับ “คนอื่น” ให้เกิดแตกต่างระหว่าง “พวกเรา” (us) และ “พวกเขา” (them) ซึ่งคนที่ถูกทำให้เป็นอื่นเหล่านั้นมีลักษณะต่ำต้อย ล้าหลัง อาศัยอยู่ในสภาวะธรรมชาติที่ยังไม่พัฒนา ในแง่นี้ สกอตต์และเคิร์กวลีเยตได้เปิดพรมแดนความรู้ถึงแนวทางในการต่อสู้จำนวนมากในฐานะเป็นการต่อต้านและไม่สยบยอมต่ออำนาจ เช่น การนิโทษ การอุ้งงาน หรือการลักขโมยเล็กน้อย เป็นต้น ล้วนสามารถถูกวิเคราะห์หรือศึกษาในแง่มุมของการเป็น “อาวุธ” แห่งการต่อต้านชัดเจน หรือต่อสู้ของคนตัวเล็กตัวน้อยได้ อย่างไรก็ตาม การผลิตความรู้ดังกล่าวไม่ได้เกิดขึ้นจากฝ่ายที่มีอำนาจเหนือกว่าเท่านั้น ในบางครั้งการผลิตความรู้ดังกล่าวเกิดขึ้นจากการร่วมผลิต (co-production of knowledge) ซึ่งหมายถึง ความรู้ดังกล่าวที่เกิดขึ้นย่อมเป็นผลมาจากการร่วมกระทำของฝ่ายที่มีอำนาจน้อยกว่าหรือมีสถานะรองด้วยได้

การศึกษาการเมืองของคนตัวเล็กตัวน้อยนี้ ไม่ใช่การเน้นย้ำการเมืองที่มีลักษณะขาดพลวัต หรือ หยุคนิ่งตายตัว หากแต่ตระหนักถึง ความเปลี่ยนแปลงในเชิงพลวัตที่เกิดขึ้นดำรงความคู่กันไป ดังที่ปรากฏในงานของ พัฒนา กิติอาษา (2557) ซึ่งมีความสำคัญในการเปิดเผยการกระทำของ

คนธรรมดาสามัญ นอกจากนี้ยังวิเคราะห์ความเป็นตัวการ (agency) การกระทำ การซึ่งเป็นภาพสะท้อนมาจากความเปลี่ยนแปลงของความทันสมัย และกระแสโลกาภิวัตน์ กล่าวอีกทางหนึ่ง นอกจากนี้ งานศึกษาของพัฒนาชนให้ผู้ที่ศึกษาทำการสะท้อนให้เกิดการวิพากษ์แนวทางการศึกษาที่ “แข็งตัว” และหันมาให้ความสำคัญกับ “ความรู้ลึกลับ กิดจินตนาการ ประสบการณ์ และชีวิตทางสังคม ของผู้คนและชุมชน” ซึ่ง “จะต้องไม่ถูกกลืนหายไป ในมหานครอันสลัวทึบและน่าอึดอัดของการศึกษาที่เน้นพลังทางโครงสร้าง กฎระเบียบและการจัดการเชิงสถาบัน การศึกษาและวิเคราะห์ชุมชนหมู่บ้านอย่างที่ครอบคลุมและมีพลังควรจะต้องพิจารณา (พัฒนา กิติยา, 2557) ซึ่งแนวทางการเมืองในชีวิตประจำวันแตกต่างจากให้ความสำคัญกับการศึกษาพลังผลักดันในแง่ทางโครงสร้างทางการเมืองและเศรษฐกิจกระแสหลักเท่านั้น

กล่าวโดยสรุป งานวิจัยชิ้นนี้ใช้กรอบแนวคิดการวิจัย โดยการถักทอเอาแนวคิดจำนวน 2 ประการ ได้แก่ แนวคิดการแย่งยึดธรรมชาติ (green grabbing) แนวคิดอาวุธของผู้อ่อนแอ (weapons of the weak) เพื่อใช้ในการอธิบายเนื้อหาของงานวิจัยชิ้นนี้ ทั้งนี้เพื่อเสนอข้อถกเถียงต่อการที่รัฐแย่งยึดทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะที่ดิน เพื่อประกาศเป็นพื้นที่อุทยานแห่งชาติในกรณีแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี หรือพื้นที่ทางด้านความมั่นคงในกรณีหนองตาแต่ม จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ นอกจากนี้ยังทำการสำรวจถึงวิธีการที่ชาวบ้านเหล่านี้ทำการต่อสู้ในฐานะผู้อ่อนแอกว่าในความสัมพันธ์ทางอำนาจและทางเศรษฐกิจที่ทำการต่อสู้ต่อต้านขจัดปัดเป่ารัฐ

โดยพยายามชี้ให้เห็นว่าคนธรรมดาหรือตัวเล็กตัวน้อยแท้จริงแล้วเข้ามามีบทบาทและมีส่วนสำคัญทางการเมือง แต่ทว่าบทบาทและส่วนของพวกเขายังได้รับความสนใจในการศึกษาวิเคราะห์ทางวิชาการในแนวทางที่จำกัด โดยการนำกรอบเกี่ยวกับการวิเคราะห์อาวุธของผู้อ่อนแอนี้มาใช้วิเคราะห์การต่อต้านขจัดปัดเป่า การเรียกร้อง และการต่อสู้ของผู้คนซึ่งได้รับผลกระทบจากการแย่งยึดทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อย่างไรก็ตาม งานวิจัยชิ้นนี้ไม่ได้ชี้ให้เห็น การต่อต้านขจัดปัดเป่า การเรียกร้อง หรือการต่อสู้ของผู้คนในพื้นที่แก่งกระจานหรือหนองตาแต่มปรากฏในรูปแบบการเมืองในชีวิตประจำวัน เช่น การนิเทศ การอุ้งงาน หรือการลักขโมยเล็กน้อย แต่ทว่าไม่ได้พยายามสร้างความเกินจริง (romanticize) การต่อสู้ของพวกเขาให้ดูเกินจริงในลักษณะเรื่องราวยิ่งใหญ่ (grand story) โดยพยายามปรับประยุกต์แนวคิดอาวุธของผู้อ่อนแอ โดยชี้ให้เห็นว่าผู้คนตัวเล็กตัวน้อยในพื้นที่ศึกษาใช้วิธีการต่อสู้โดยการสร้างเครือข่ายพันธมิตร หรือแม้แต่การต่อสู้ผ่านกระบวนการยุติธรรม เพื่อให้ได้มาซึ่งสิทธิอันถูกกลืนไป ดังจะอธิบายให้เห็นต่อไป

ผังกรอบแนวคิด

